Podział obowiązków w życiu codziennym rodziny

10 września 2026

„Rodzina jest poddawana nieustannemu wpływowi zewnętrznego środowiska poprzez udział poszczególnych jej członków w życiu różnych środowisk – zawodowych, społecznych, kulturalnych. Zdobywane w tych środowiskach informacje, opinie i poglądy służą tworzeniu wyobrażeń o prawidłowym funkcjonowaniu rodziny, stają się podstawą poglądów i opinii, dotyczących jej modelu i wywierają wpływ na jej życie”[36].

„Dzięki naszej świadomości zadań i umiejętności organizowania właściwie pojętego współdziałania, rodzina stawać się może – i staje się – autentyczną wspólnotą życia. Osiągamy to wówczas gdy przyjmujemy aktywną postawę wobec problemów życia rodzinnego, gdy wzbogacamy wiedzę z tego zakresu, gdy poszerzamy swój zasób doświadczeń”[37]

„Kultura współżycia w rodzinie wymaga przestrzegania pewnych prawideł w organizacji życia rodzinnego. Bezkolizyjne współżycie codzienne nie jest możliwe, gdy w sposób świadomy nie kierujemy własną rodziną, jej dniem powszednim i odświętnym, gdy nie dokonujemy podziału czynności, gdy nie ustalamy praw i obowiązków”[38].

Organizacja życia codziennego w świetle przeprowadzonych badań wygląda następująco:

- dzieci są budzone głównie przez matki (16 matek, w dwóch przypadkach także ojciec i w dwóch przypadkach tylko ojciec),
- rodzice wstają wcześniej od dzieci – zazwyczaj w godzinach pomiędzy 5.oo. a 7.15. Przed wyjściem do pracy głównie matki przygotowują śniadanie i kanapki dla całej rodziny. Szykują ubranie dla dziecka i pilnują porannej toalety dziecka. Część z ojców zamiennie przygotowuje

śniadanie i szykuje dziecko do szkoły.
- odprowadzają dziecko do szkoły – w zdecydowanej większości matki (12 przypadków), znacznie rzadziej ojcowie (6 przypadków) i tylko w jednym przypadku odprowadzaniem dziecka do szkoły zajmuje się babcia. Ze względu na sporą odległość z domu do szkoły oraz nasilenie ruchu ulicznego rodzice są przeciwni wysyłaniu dziecka do szkoły bez opieki. Tylko jedna z matek pomimo obaw o bezpieczeństwo dziecka zezwala dziecku na samodzielne wyjście ze szkoły do jej miejsca pracy, skąd razem wracają do domu.

„Rodzina jako grupa wychowawcza oddziałuje na dzieci przez sam fakt uczestnictwa w niej, niezależnie od tego, czy rodzice mają odpowiednią wiedzę pedagogiczną, czy jej nie mają, czy kierują się jakimiś modelami osobowości, czy nie oraz czy modele te są, czy nie są społecznie aprobowane, proces wychowawczy dokonuje się w toku codziennego życia, podczas pracy i zabawy, odpoczynku i czynności gospodarczych, uprawiania sportu, czy podejmowania innych zajęć, pozwalających na realizacje zainteresowań i udział w życiu społecznym i kulturalnym”[39].

W świetle przeprowadzonych badań większość dzieci ma stałe obowiązki w domu, zazwyczaj narzucone i konsekwentnie egzekwowane przez rodziców. Do najważniejszych należą:

- sprzątania własnego pokoju,
- podlewania kwiatów,
- wynoszenia śmieci,
- składania ubrań,
- odrabiania lekcji,
- opiekowanie się młodszą siostrą (w jednym przypadku).

Stałe obowiązki dziecka nie są zawsze przez dziecko akceptowane. Dzieci preferują zabawy, malowanie, pomoc w zakupach, słuchanie muzyki, oglądanie telewizji.

Bogata literatura przedmiotu potwierdza także słuszność decyzji rodziców o narzuceniu dzieciom pewnych obowiązków: „Wymagania, które rodzice stawiają dziecku określają jego prawa i obowiązki, jego miejsce w rodzinie”[40]; „Jest uzasadnione wymaganie, by dziecko szanowało ład i porządek w mieszkaniu, by pomagało w utrzymaniu estetycznego wyglądu pomieszczeń. Słusznie żąda się pomocy w pewnych dziedzinach (wynoszenie śmieci, słanie tapczanu, zmywanie itp…)”[41]; „W rodzinie dziecko poddawane jest wielostronnemu oddziaływaniu wychowawczemu. Rodzina kieruje procesem poznawania przez dziecko świata przyrody i kultury, procesem rozumienia zjawisk i faktów, uczy rozumienia norm i ich wartościowania. W rodzinie uczy się dziecko odróżniać dobro od zła, rozumieć co jest pozytywne , a co negatywne, co godne pochwały , a co zasługuje na naganę. Dziecko przejmuje od domowników opinie i poglądy, normy zachowań i sposoby postępowania”[42]; „Dzień wolny daje rodzicom szanse wyrównywania strat, do których doszło wskutek pełnych napięć dni powszednich. Sposób spożytkowania tego dnia pozwala na swoiste modelowanie rodziny, na dawanie jej indywidualnych cech”[43].

We wszystkich przypadkach dni wolne od zajęć dni wolne od pracy spędzane są wspólnie z dzieckiem. Czas ten przeznaczony jest głównie na spacery, odwiedzanie znajomych i rodziny, kino, wspólne zakupy, zabawę i gry planszowe. W niektórych przypadkach dzieci uczestniczą w zajęciach domowych razem z rodzicami.

Cytując J. Maciaszkową[44] możemy wyróżnić następujące modele spędzania wolnego czasu:

- model nastawiony na realizację hobby, oddawanie się indywidualnym zajęciom miłośniczym jak na przykład wszelkiego rodzaju zbieractwo, majsterkowanie itp.,
- model rekreacyjny – realizowany poprzez turystykę, krajoznawstwo, sport,

- model uczestnictwa w kulturze, wyraża się przede wszystkim w wielorakim udziale w dobrach kultury – muzyce, plastyce, malarstwie, fotografice,
- model kontaktów społecznych, nastawiony jest na wielorakie kontakty z ludźmi, udział w życiu organizacji społecznych, a także na kontakty z krewnymi, sąsiadami i przyjaciółmi.

Na ogół żaden z nich nie jest jedynym modelem czasu wolnego.

W badanej grupie istnieje podział obowiązków. Matki zajęte są głównie czynnościami związanymi z bezpośrednią obsługą dziecka i domu. W większości one przygotowują posiłki i odprowadzają dziecko do szkoły, chociaż także do tych czynności okazjonalnie włączają się ojcowie. Istotny jest fakt dużej dbałości rodziców o bezpieczeństwo dzieci, przejawiający się w przeświadczeniu, że dziecko nie może samodzielnie wychodzić z domu do szkoły. Jest to dla rodziców tak ważne, że pomimo natłoku zajęć zawodowych znajdują czas na odprowadzenie dziecka do szkoły i odebranie go po zakończonych lekcjach.

Rola wychowawcza rodziny polega m.in. na świadczeniu określonych czynności bądź prac na rzecz innych jej członków. W badanej grupie 15 dzieci ma stały zakres obowiązków w domu, na miarę ich możliwości, a jedno z nich nawet spełnia rolę wychowawczą opiekując się młodszą siostrą. Takie postępowanie utrwala w dziecku odpowiedzialność za powierzone mu czynności i w znaczący sposób przyczynia się do większej samodzielności dziecka.

Rodzinny dzień ma własną logistykę

Poranek skupia wiele czynności w krótkim czasie: budzenie, przygotowanie jedzenia, ubranie dziecka, drogę do szkoły i wyjazd do pracy. Jeśli większość zadań wykonuje jedna osoba, nawet drobne opóźnienie może zachwiać całym planem. Sprawiedliwy podział nie zawsze oznacza identyczną liczbę

czynności. Powinien jednak uwzględniać ich częstotliwość, porę, odpowiedzialność za pamiętanie oraz możliwość zastępstwa.

Lista obowiązków dziecka spełnia funkcję wychowawczą wtedy, gdy zadania są zrozumiałe, bezpieczne i dopasowane do wieku. Sprzątanie własnego miejsca albo podlewanie kwiatów daje widoczny rezultat. Opieka nad młodszym rodzeństwem wymaga większej ostrożności, ponieważ nie może przenosić na dziecko odpowiedzialności należącej do dorosłego. Samodzielność rozwija się przez stopniowanie wymagań, a nie przez nagłe pozostawienie bez pomocy.

Czas wolny nie jest resztą po obowiązkach

Wspólny spacer, gra lub wyjście do kina tworzą przestrzeń, w której rozmowa pojawia się naturalnie. Różne modele spędzania czasu mogą się uzupełniać: aktywność sportowa odpowiada na potrzebę ruchu, kontakt z kulturą poszerza doświadczenia, hobby pozwala rozwijać zainteresowania, a spotkania z bliskimi budują więzi społeczne. Ważniejsze od wyboru jednego wzoru jest dopasowanie go do możliwości rodziny i upodobań dziecka.

Dzień wolny nie powinien służyć wyłącznie nadrabianiu zaległości powstałych w tygodniu. Jeśli każda sobota zamienia się w ciąg prac domowych i zakupów, wspólny czas może pozostać jedynie deklaracją. Pomaga oddzielenie zadań koniecznych od tych, które można uprościć albo rozłożyć. Włączenie dziecka do prostych czynności nie wyklucza bliskości, o ile praca nie zastępuje odpoczynku i nie jest przedstawiana wyłącznie jako kara.

Organizacja domu staje się czytelniejsza, gdy domownicy wiedzą, kto odpowiada za dane zadanie, a nie tylko kto ma je wykonać po przypomnieniu. Taki podział ogranicza przeciążenie osoby zarządzającej całym planem i ułatwia przejęcie obowiązku

w razie choroby lub zmiany grafiku. Dla dziecka jest to również lekcja współdziałania: wspólnota rodzinna powstaje z realnego wkładu, dostosowanego do możliwości każdego jej członka.

Plan potrzebuje jednak elastyczności. Egzekwowanie zadania bez uwzględnienia choroby, ważnego sprawdzianu lub wyjątkowego zmęczenia zamienia zasadę w źródło konfliktu. Możliwość zamiany obowiązków pokazuje, że odpowiedzialność łączy się z troską o innych, a nie z mechanicznym wykonywaniem listy.

Przypisy

1. Janina Maciaszkowa „O współżyciu w rodzinie”, Nasza Księgarnia, Warszawa 1980, s.11. ↵
2. Ibidem, s.5. ↵
3. Ibidem, s.47. ↵
4. Ibidem, s. 10. ↵
5. Ibidem, s. 47. ↵
6. Ibidem, s. 48. ↵
7. Ibidem, s.13. ↵
8. Ibidem, s. 63. ↵
9. Ibidem, s. 64. ↵

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis pisanie prac z pedagogiki - fachowa pomoc w pisaniu prac.